

MỘT SỐ LỜI DẠY CỦA BÁC HỒ CÁCH ĐÂY 60 NĂM: NĂM ĐÌNH DẬU - 1957

• Phạm Minh Giản^(*), Đặng Quốc Bảo^(**)

Tóm tắt

Nhân năm Đinh Dậu 2017, bài viết nêu một số lời dạy của Bác Hồ năm Đinh Dậu - 1957, cách đây 60 năm. Những lời dạy thông qua các bức thư, các bài nói chuyện tại các hội nghị. Từ những lời dạy đó, liên hệ với thực tiễn đổi mới giáo dục của đất nước hiện nay; thiết nghĩ vẫn còn nguyên giá trị. Nhóm tác giả nêu một số thu hoạch từ những lời dạy ấy.

Từ khóa: Lời dạy, Bác Hồ, Đinh Dậu, đổi mới giáo dục.

1. Mở đầu

Hồ Chí Minh, người Anh hùng giải phóng dân tộc và Danh nhân văn hóa kiệt xuất của thế giới. Sự nghiệp của Người để lại cho dân tộc và nhân loại vô cùng lớn lao, đó là Tư tưởng Hồ Chí Minh. Tư tưởng ấy thể hiện ở các lĩnh vực của đời sống chính trị - kinh tế - văn hóa - xã hội. Cách đây 60 năm, năm Đinh Dậu - 1957, Bác Hồ đã để lại nhiều lời dạy sâu sắc. Một số lời dạy còn giữ nguyên giá trị chỉ đạo cho công cuộc đổi mới giáo dục đang được tiến hành.

2. Nội dung

2.1. Ngày 8/1/1957, Bác có thư gửi các vị tăng ni và đồng bào tín đồ Phật giáo. Trong thư có đoạn viết:

“Đời sống của nhân dân ta dần dần càng được cải thiện, cũng giống như tôn chỉ mục đích của đạo Phật nhằm xây dựng cuộc đời thuần mỹ, chí thiện, bình đẳng, yên vui và no ấm...”

... Tôi mong các vị tăng ni và đồng bào tín đồ đã đoàn kết thì càng đoàn kết hơn để góp phần xây dựng hòa bình chóng thắng lợi...

... Cuối cùng tôi chúc các vị luôn mạnh khỏe, tịnh tiến tu hành, phục vụ chúng sinh, phụng sự Tổ quốc, bảo vệ hòa bình” [1, tr. 472-473].

2.2. Ngày 19/1/1957, Bác đến thăm Trường Cán bộ Công đoàn (nay là Trường Đại học Công đoàn), có bài nói chuyện đề cập vấn đề “Sáng tạo” trong lao động.

Theo Bác “...Ta cố làm nhiều làm tốt, tìm hết mọi cách để tiến bộ mãi, đó là tính sáng tạo, đó là thái độ tiên tiến.

Tính hăng hái, sáng tạo tỏ ra ở chỗ thi đua. Thi đua không phải là tranh đua. Mọi người phải cố gắng tiến bộ, không giấu nghề, người đi trước hiểu biết, dẫn người đi sau, làm cho mọi người cùng tiến bộ...” [1, tr. 479].

2.3. Ngày 11/3/1957, Người có thư gửi cụ Vi Văn Đăng, một bậc cao niên ở Nghệ An đã tích cực đi học Bình dân học vụ. Toàn văn bức thư có nội dung:

“Kính gửi cụ Vi Văn Đăng, xã Kim Đa, huyện Tương Dương,

Thưa Cụ,

Tôi rất vui lòng được báo cáo rằng Cụ đã 120 tuổi, mà vẫn hăng hái để học chữ quốc ngữ để làm gương cho con cháu.

Như vậy là rất tốt, rất quý.

Tôi xin thay mặt Đảng và Chính phủ kính gửi lời khen ngợi Cụ và tặng Cụ một chiếc huy hiệu làm kỷ niệm.

Tôi mong rằng đồng bào trong xã, trong huyện đều noi gương Cụ, cố gắng đi học để thanh toán nạn mù chữ trong cả địa phương.

Kính chúc Cụ mạnh khỏe và sống lâu.

Ngày 11 tháng 3 năm 1957

HỒ CHÍ MINH” [1, tr. 521].

Ngày 27/3/1957 nói chuyện tại Hội nghị Tổng kết công tác Bình dân học vụ (năm 1956), Bác lại biểu dương cụ Vi Văn Đăng và căn dặn ngành Giáo dục:

“Bình dân học vụ là phong trào nhân dân, không nên chính quy hóa. Cán bộ bình dân học vụ không nên biến thành công chức.

Phải dùng cách người biết dạy người không biết, người biết nhiều dạy người biết ít, bất cứ chỗ nào, lúc nào cũng dạy được” [1, tr. 525].

^(*) Trường Đại học Đồng Tháp.

^(**) Học viện Quản lý giáo dục.

Ngày nay, các trung tâm học tập cộng đồng mở ra tại nhiều địa phương thực hiện cả 3 mục tiêu: xóa mù chữ, xóa mù đạo lý, xóa mù chức năng công việc cho công dân, lời dạy trên của Bác cần được quán triệt sâu sắc hơn, thực tiễn hơn. Các cấp Đảng, chính quyền cũng cần tôn vinh kịp thời các bậc cao niên chịu khó đi học và hăng hái làm công tác khuyến học khuyến làm cho địa phương.

2.4. Từ ngày 3/6 đến ngày 8/6/1957, ngành giáo dục tổ chức Hội nghị cán bộ Đảng. Bác đã đến nói chuyện cho Hội nghị và có lời khuyến nghị:

“Giáo dục trong nhà trường dù tốt mấy nhưng thiếu giáo dục trong gia đình và ngoài xã hội thì kết quả cũng không hoàn toàn” [1, tr. 591].

Ở lời khuyến nghị này Hồ Chí Minh vừa Việt Nam hóa, vừa hiện đại hóa một minh triết của tiền nhân:

“Nhân hữu tam ân tình

Khả sự như nhất

Phi phụ bất sinh

Phi sư bất thành

Phi quân bất vinh”.

(Con người có ba ân tình phải coi trọng như nhau

Không có cha mẹ không sinh tồn

Không có thầy không thành đạt

Không có vị vua sáng, thủ trưởng tốt thì không vinh hiển).

Những sự xuống cấp của văn hóa xã hội hiện nay, khiến có người bày tỏ nỗi lo lắng: Có một đại bộ phận thế hệ trẻ ở nhà cũng ngoan, ở trường cũng ngoan, chúng chỉ hư từ nhà đến trường và từ trường về nhà.

Sự phối hợp giáo dục nhà trường, giáo dục gia đình và giáo dục xã hội đang rất cần có các nhạc trưởng có tâm huyết để thế hệ trẻ *tu thân tốt, xử thế đúng* và *dưỡng sinh tích cực* trong cuộc sống thường nhật ở bất cứ nơi nào, hoàn cảnh nào.

2.5. Ngày 7/9/1957, Bác đến dự khai mạc lớp Chính trị khóa 1 Trường Nguyễn Ái Quốc (nay là Học viện Chính trị Hồ Chí Minh).

Tại lễ khai mạc này, Người có bài nói chuyện về nội dung phong phú trên 4.000 từ, trong đó Người nhấn mạnh vấn đề “Thái độ học tập” cho học viên.

a. Bác lưu ý:

“Không chú trọng đến đặc điểm của dân tộc mình trong khi học tập kinh nghiệm của các nước anh em, là sai lầm nghiêm trọng, là phạm chủ nghĩa giáo điều. Nhưng nếu quá nhấn mạnh đặc điểm dân tộc để phủ nhận giá trị phổ biến của những kinh nghiệm lớn, cơ bản của các nước anh em, thì sẽ mắc sai lầm nghiêm trọng của chủ nghĩa xét lại”.

b. Bác khuyên:

“Vì vậy, song song với việc nhấn mạnh sự quan trọng của học tập lý luận, chúng ta phải luôn luôn nhấn mạnh nguyên tắc lý luận liên hệ với thực tế...”.

c. Theo Bác để làm tốt điều trên, người học phải tu dưỡng những điều sau:

“- Phải khiêm tốn thật thà... cái gì biết thì nói biết, không biết thì nói không biết. *Kiểu ngạo, tự phụ, tự mãn là kẻ thù số một của học tập.*

- *Phải tự nguyện, tự giác*, xem công tác học tập cũng là một nhiệm vụ mà người cán bộ cách mạng phải hoàn thành cho được...

- *Phải nêu cao tác phong độc lập suy nghĩ và tự do tư tưởng...* Đối với bất cứ vấn đề gì đều phải đặt câu hỏi “*vì sao?*”, đều phải suy nghĩ kỹ càng xem nó có hợp với thực tế không, có thật là đúng lý không, tuyệt đối không nên nhắm mắt tuân theo sách vở một cách xuôi chiều. Phải suy nghĩ chín chắn.

- *Phải bảo vệ chân lý*, phải có nguyên tắc tính, *không được ba phải, điều hòa.*

- Phải đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau học tập, mạnh dạn phê bình và thật thà tự phê bình và khi phê bình, tự phê bình thì phải xuất phát từ ý muốn đoàn kết, để đạt đến đoàn kết mới trên cơ sở mới” [2, tr. 98-99].

2.6. Nhân dịp Tết Trung thu, ngày 8/9/1957, Bác có thư gửi các cháu nhi đồng với lời chúc:

“Nhân dịp Tết Trung thu, Bác chúc các cháu đoàn kết, ngoan ngoãn, vui vẻ, mạnh khỏe; ăn Tết rồi thì các cháu càng phải chăm học, siêng làm...”.

Quán triệt các lời dạy của Bác, ngành giáo dục đã tích cực chỉ đạo cho các nhà trường **đạy tốt - học tốt**.

Không lâu sau đó, giáo dục đất nước đã xây dựng được các điển hình:

- Trường cấp hai Bắc Lý thực hiện minh triết giáo dục “Tất cả vì học sinh thân yêu”, kết hợp có hiệu quả giáo dục nhà trường, giáo dục gia đình, giáo dục xã hội.

- Trường Thanh niên lao động xã hội chủ nghĩa Hòa Bình thực hiện “Vừa học vừa làm, vừa làm vừa học” làm tốt việc giáo dục kết hợp với lao động sản xuất.

- Trường xã Cẩm Bình (Hà Tĩnh) với khẩu hiệu “Sản xuất là khóa, văn hóa là chìa” xây dựng được phong trào “Tất cả cho giáo dục” ở địa phương.

Những điển hình giáo dục này vừa tích cực thực hiện học tập kinh nghiệm giáo dục tiên tiến của thế giới (ở thời điểm đó) vừa phát huy nội lực của chính địa phương mình tạo nên những thành tựu ấn tượng góp phần tích cực vào cuộc chiến đấu chống Mỹ cứu nước.

3. Thay lời kết

Cuộc đổi mới giáo dục theo tinh thần Nghị quyết 29-NQ/TW khóa XI phải biết hời hợt thông minh các kết quả giáo dục của các thập niên 50, 60 của thế kỉ trước, làm mới các kinh nghiệm này trong hoàn cảnh mới, cục diện mới.

Đó là sự quán triệt nghiêm túc việc thực hiện các lời dạy của Bác Hồ./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Hồ Chí Minh toàn tập, tập 10, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
 [2]. Hồ Chí Minh toàn tập, tập 11, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
 [3]. Ban Chấp hành TW Hội Cựu giáo chức Việt Nam: Bác Hồ với giáo dục - đào tạo và tâm nguyện của nhà giáo với Bác Hồ, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2016.

SOME OF UNCLE HO'S TEACHINGS 60 YEARS AGO IN FIRE ROOSTER YEAR - 1957

Summary

On the occasion of the Fire Rooster year 2017, this article addresses some of Uncle Ho's teachings through his letters, conference speeches 60 years ago in Fire Rooster year - 1957. Considering the country's current education renovation, his teachings are helpful. The article authors present some gains from those teachings.

Keywords: teachings, Uncle Ho, Fire Rooster, education renovation.

Ngày nhận bài: 25/4/2016; Ngày nhận lại: 30/5/2016; Ngày duyệt đăng: 15/6/2016.